

347-352.
anon levő

AZ AMATŐR

SZERKESZTI: DR. KOHLMAN ARZÜR

MŰVÉSZI-FÉNYKÉPEZÉSI-FOLYÓIRAT.
A BUDAPESTI PHOTOCLUB HÍVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, VI. KIRÁLY U7CA. 89 □
KIADÓHIVATAL: V. HONVÉD U7CA. 10

ELŐFIZETÉSI-ÁRA: ÉGÉSZÉVRE 14 KORONA.
FÉLÉVRE 7 KOR. - NÉGYZÉVRE 3 KOR. 50 FILL.

MÉGBJELNIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN ÉGYES SZÁM ÁRA 60 FILL.

TARTALOM:

Festők és amatőrök: *Háry Gyula, Bruck Miksa, Karvaly József, Koszta József* festőművészek a fotografálásról. — *Szilárd Béla*: Az ortokromatikus fényképezésről. — *Iván Ede*: Amatőrök. — A gummi-nyomásról. — Fényképezési eljárások. — Hazai krónika. — Külföldi krónika — Irodalom. — Előfizetési felhívás. — Szerkesztői üzenetek. — Adás—Vétel—Csere. — Hirdetések.

KÉPEINK:

Műmellékletünk: *Müller A. Bertalan*: Tündérkert. — *Lázár Elek dr.*: Vályunál. — *Szilárd Béla*: A vajdai házörzönk. — *Novomeszky Imre*: Birkák. — *Novomeszky Imre*: Téli táj. — *Révész Zoltán*: Boldog várakozás. — *Dreychock Sándor*: Tavaszi fuvalom. — *Dreychock Sándor*: Nyires. — *Novomeszky Imre*: A «zúgó». — *Tóth Tibor*: Tanulmányfő. — *Révész Zoltán*: A jó czimborák. — *Gámán Dezső*: Móczok a radnai havasokon. — *Gámán Dezső*: A Szamos partján. — *Körödy Zoltán*: A kis vasalónő. — Az összes kliséket *Herbst Samu* készítette.

Festők és amatőrök.

— Művészek ellenünk és mellettünk. —

III.

A festők és amatőrök egymáshoz való viszonyáról, illetve az artisztikus fénykép művészi értékéről megindított vitánk eredményeképpen alább ismét néhány elsőrangú festőművésznünk nyilatkozatát kapják «Az Amatőr» olvasói. Mindnyája élénken tanuskodik róla, mennyire terjed az amatőrök megbecsülése még a legintranzigensebb művészkörökben is s ezt az eredményt — ha vitánknek pozitív eredménye: a művészi fényképnek illusztratív érték-megállapítása nem is sikerült volna, pedig sikerült — ezt az eredményt mi igen magasra értékeljük. Mert nem is olyan régen volt még, hogy az amatőrt szánó mosolylyal nézte le a hivatásos művész. Mosolygása legtöbbször annak a naiv rajongásnak szólt, a mely az amatőrben még megvan a művészet iránt, holott belőle kiveszett, elszállt, mint a pára. A művészet versenyében kiszorították a legtöbb művész lelkéből a nagy és szentséges hitet, az amatőrben ez a hit él és buzog, mert soha sem érintette a verseny fagyasztó keze. Az amatőrökön mosolyogni tehát éppen a «hivatásos» művészeknek nem szabad. Irigyelniök kell őket, a kik még frissek, a kik még hisznek, a kiknek alkotásaikban sugárzik a bizalom s a jövő reménye.

A hivatásos művész legtöbbször elérte már jövőjét a jelennek ama diadalmas percében, a mikor hivatásos művésznek ismerik el. Az amatőrnek van egy nagy, sohasem múló és sohasem gyöngülő reménye. Az, hogy művészsé válik valaha.

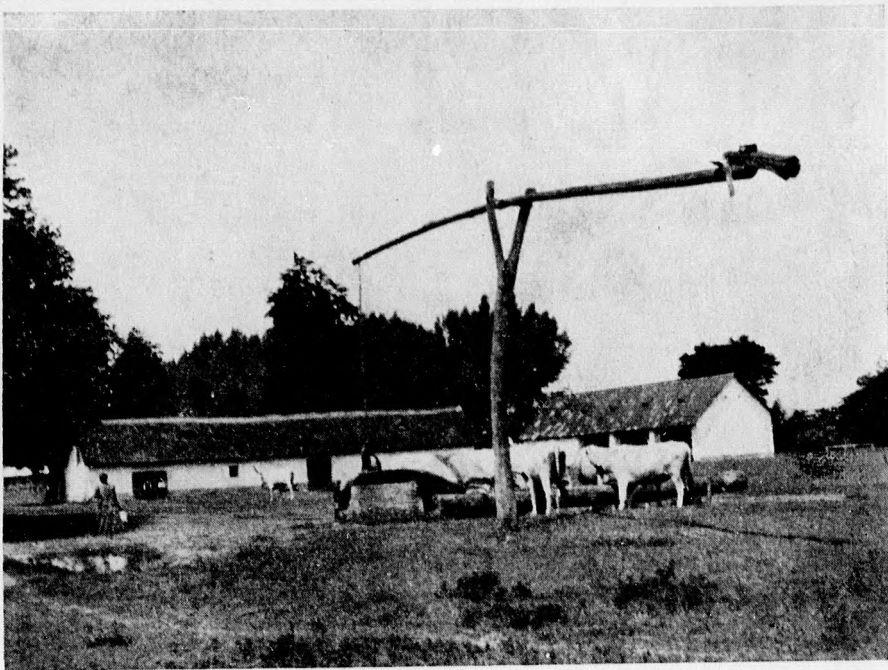
Ez a lélektani viszony amatőr és művész közt. Az alkotásokban azonban nem egyszer megszűnnek a választó vonalak s az amatőr diadalmasan lép be abba a csodás világba, melynek kapuinál a hivatásos művészet öröklik. Körülbelül ilyesfélét olvashatunk ki ma már legtöbb művésznünk intim vallomásaiból is és ez fényes erkölcsi elégtétel nekünk, kik az amatórság erkölcsi színvonalának emelését tűztük ki feladatunkul.

Kitűnő művészeink nyilatkozatai egyébként a következők:

Háry Gyula:

Az artisztikus fényképnek fontos hivatottsága el nem vitatható. Amellett, hogy az időleges szükségletre a legalkalmasabbnak tartom (képes hetilapok, folyóiratok), megmutatja, hogy voltaképpen hogyan kell artisztikus és főleg jó illusztrációkat készíteni.

A művészileg felfogott és elkészített fényképhez csak úgy szükséges a művészi érzék, mint a

Vályunál.

Lázár Elek dr.

mily szükséges egy jól megoldott illusztráció elkészítéséhez. Azonban minden esetre többet ér, mint ugyanannak a fényképnek gyöngé másolata.

Bruck Miksa:

A művészi fotográfia, mint illusztráció, nem hogy nem veszélyezteti a rajzillusztrációt, de bizonyos szempontokat véve, együtt halad vele, egyik a másiknak segítségére van. Többféle hivatottsága mellett csak izlésfejlesztő hatására utalok, de *inspirálhatja* is a művészt és illusztráló egyaránt.

Karvaly József:

A művészi fényképillusztráció már épp olyan hatásokra törekszik, mint a többi illusztráció. Bizonyos érdekes, festői folthatásokat is kitűnően visszaad. Tájképhangulatokat szinte festői hatással érvényesíthet. Bizonyos tanulságokat is magában foglal, amelyből a művész is hasznot húzhat. Pózok megcsönkítése, momentumok rögzítése — igaz — a pillanat hatása alatt történnek, de épp ez a pillanat — ha egyébként művészi feladatra törekszik a fényképező — bizonyos preczizitását adja a pózok karakterének. Míg a rajzillusztráció keresi, összegezi ezeket a jel-

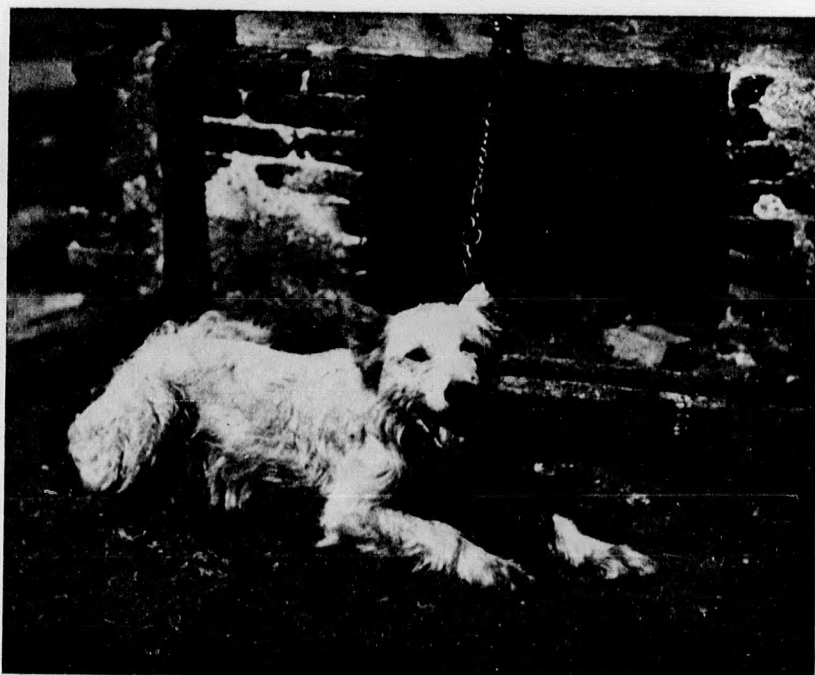
lemző sajátosságokat, a művészi fénykép egyetlen jelentkezésben igyekszik ezt a hatást bennünk kelteni.

Egy felhőformáció, tájrész, hatáskeltésében például tökéletes lehet, nem vitatható el azonban a rajz előnye ott, ahol az egyéni intencziók kifejezése: a komponálás feltétlenül szükséges.

Kosztá József:

A művészi fénykép, mint illusztráció, mintegy plauzibilissé teszi előttünk az eseményeket. Tájképhangulatok visszaadásában művészi hatásokat érhet el, kevésbé megfelelőnek tartom figurális kompozíciós dolgokra; ahol a művész komponált ensemblére törekszik, már körülményesebb a művészi fotográfia alkalmazása. A rajzillusztrációnak soha rivalisa nem lehet, még a kenyérfilozofia szempontjából sem. Egyébként szükségesnek is tartom, mert szolgálatot tesz a művészetnek is.

E nyilatkozatokkal *egyelőre* le is zárhatjuk e rendkívül érdekes szellemi meeting aktáit. Előbb azonban néhány reflexiónk lenne magunk-

A vajdai házőrzőnk.

Szilárd Béla.

347-352.

anon levő

1904. december 15.

AZ AMATŐR

3

nak is — nem a kérdés *szakbeli* oldaláról — erre még visszatérünk — de *erkölcsi* vonatkozásáról.

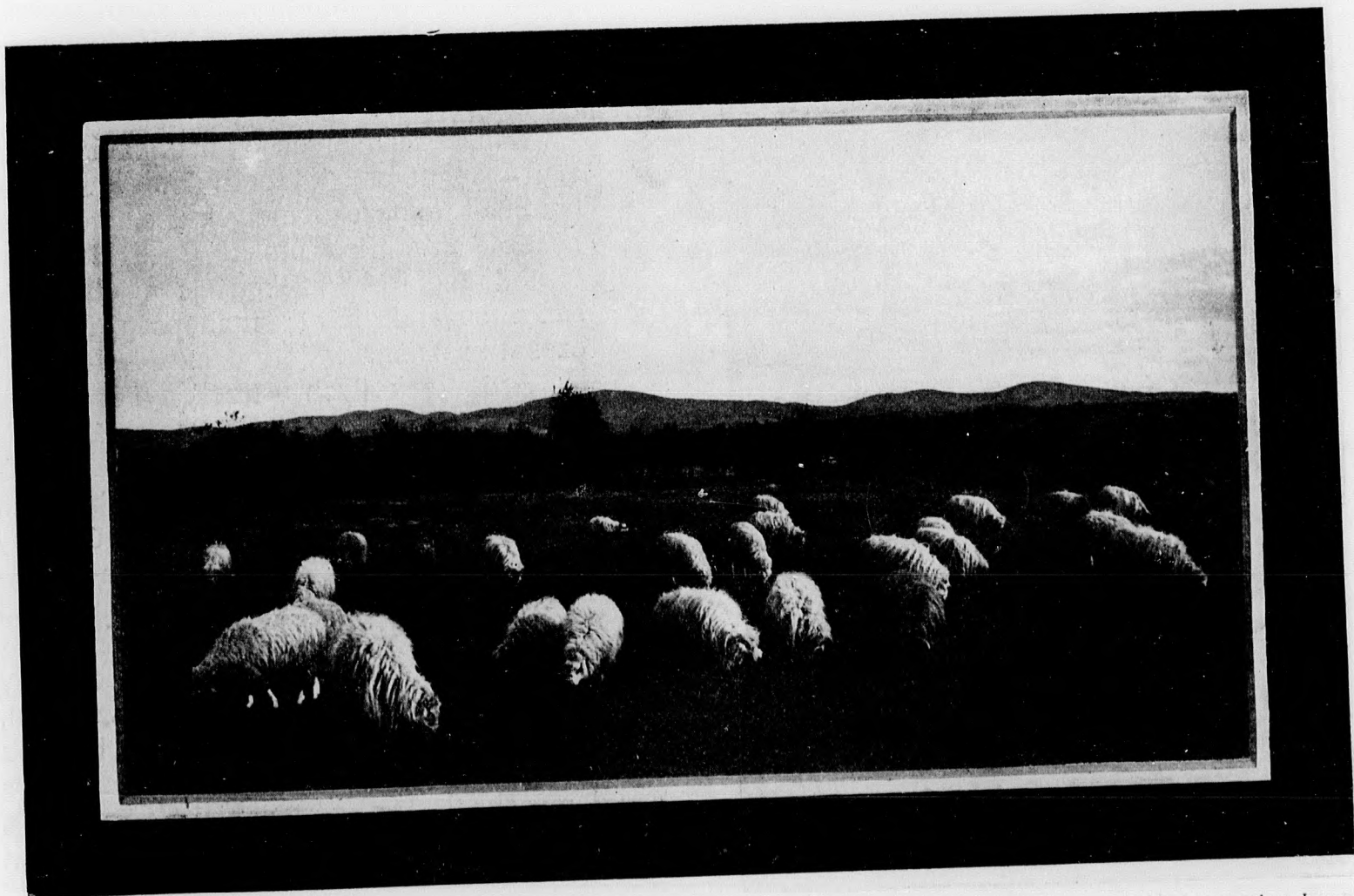
Mindnyájan tudjuk, hogy még alig pár év előtt is az a csatakiáltás volt divatos a művészkörökben, hogy minden amatőrt rövidesen agyon kell ütni. Ők a legnagyobb ellenségei az *igazi*, a szent művészetnek. Ezek a barbárok tiporják le sáros csizmáikkal azt a harmatos pázsitot, mely a művészet éden kertjébe vezető utat borítja s amelyen csak *hivatásos* művésznek szabad szentelt vízzel megmosott mezitlábbal haladni.

Ez az ellenszenves csatakiáltás — *éppen a művészi fotográfia bámulatos fejlődése következtében* — egyre halkabb lett s ma már — mint látjuk — a művészek többsége szívesen akceptálja azt az állítást, hogy egy-egy finom lelkű amatőrnél nincs igazabb barátja a valódi művészetnek.

Hiszen az, aki maga is megpróbálkozik a

teremtés kínjaival, aki átéli mindazokat a szenvedéseket, melyeket az üres vászon vagy az agyagtömb előtt az alkotó művész érez, aki szintén ihlettel tele szívvel, csak másféle technikai tudással áll ott, hogy művészileg teremtsen és letör a cél előtt: az tudja csak, hogy mi a művészi alkotás becse, mi a művészi tudás értéke! Az látja és érzi a művészlélek befelé sirt könyeit, a csüggedést, az oltatlan művészsomj gyötrelmeit, az tudja, mit tesz vergődő szárnyakkal alázuhanni, édes álmokból rút valóságra ébredni.

Az amatőrök is azt szenvedik amit a kezdő művész. Sőt többet szenvednek, mert kevés kivétellel sohasem érnek célra, vágyaik mindig meszszebbre szállnak — a *nagy művészet* felé! Becsüljük tehát meg az amatőr művészi törekvését, hisz csak a zászló más, mely alatt harcol, de a cél egy és szent mindnyájunknak: a magasabb fejlettségű kultúra előkészítése.

Birkák.

Novomeszky Imre.

Az ortokromatikus fényképezésről.

Irta: Szilárd Béla.

Tájképek, levegő és távlat híjjával; esős hangulatok fellegek nélkül; arc képek, melyek a finomabb árnyalatoknak nyomát sem árulják el; képreprodukciók a tompább színek teljes hiányával: ilyen volt a fotografálás az ortokromatikus eljárás ismerete előtt. Csupa erősen fehér és sötét fekete, minél kevesebb átmenettel. Az egész kép szinte rikító. Ez volt a fényképezés művészete.

Már pedig a természet művészi utánzása nem csupán az abszolút világosság visszaadásában, hanem a fénykülömbiségek helyes fokozatokban való előtárásában rejlik. Mivé lesz hát a kép, ha színei elvesztésén kívül még e szép és finomabb tényezőit is nélkülözi? Bizony gyöngé mása lesz csak az eredetinek!

Hogy ennek oka az optikai és kémiai hatások közötti különbségben rejlik, az régóta ismer-

retes; sokkal újabb azonban a kérdés helyes — tökéletes — megoldása, mely a milyen nehéznek látszott, épp oly egyszerű.

Valamely színes kép fotografálásánál főképen két tényező jó tekintetbe: A szín minősége (kék, sárga stb.) és a szín élénksége (intenzitása). A kettő együtt szabja meg az ezen felületről visszavert fény vegyi hatását, mely — mint tudjuk — korántsem egyező az optikai, főképen fiziológiai hatással: még a legtompább kék szín is élénkebb bomlást okoz, mint a legélénkebb vörös, s megeshetik, hogy a tompazöldből erősen kiemelkedő fényes sötétsárga hatása annyira egybefolyik, hogy a kész képen mindkettő egyenlő színű lesz.

Az első, ki ezen segíteni igyekezett, Becquerel Edmond volt.* Ő állapította meg először ama tényt, hogy *bomlást csakis elnyelt sugarak okozhatnak*. Ha e szerint tehát a lemez anyagához oly anyagot keverünk, mely ama sugarakat is elnyeli, melyeket az ezüstbromid közvetlenül nem képes abszorbeálni — úgy képünk-ből semmiféle színnek megfelelő árnyalat nem fog hiányozni, feltéve, hogy az elnyelő test a sugarakat az ezüstsónak képes átadni. A legelső e célra alkalmazott anyag, a klorofill, a növények zöld színű festékanyaga ilyen sajátságú s a célnak igen jól megfelel. Annyira, hogy az azóta már százakra menő hasonló anyagok közül, asztromiai célokra, még ma is különös előszeretettel alkalmazzák. Kár, hogy a vele készült lemezek tartóssága csekély.

Minden tekintetben jók azonban a *Vogel* által ajánlott és először *Waterhouse* által kipróbált lemezek, melyek eozinfestékek hozzáadásával készülnek. Ezek igen tartósak, rendkívül érzékenyek a vörös és sárga sugarak iránt; manapság főképen ezeket használják.

Azóta sok ilyen «érzékenyítő anyag» ismeretes, valamennyien anilinfestékek.

Eder kimutatta, hogy minden festék alkalmas érzékenyítő azon sugarak iránt, melyeket elnyel, ha olyan sajátságú, hogy a fény iránt maga is érzékeny, a bróm-ezüstöt el nem bontja s a gelatinemulzióval jól elegyíthető. Ma már az ortokromatikus lemezek alkalmazása annyira kiterjedt, hogy a régi eljárást lassanként kezdi kiszorítani, egyetlen akadályt az látszik képezni, hogy az előidézés kissé kényesebb, mint a rendes lemezeknél. De azért a kis áldozatért, a mivel a kezdet nehézségei járnak, bőven kárpótól mindenkit a később bekövetkező fényes siker.

* Comptes rendus 1874.

Téli táj.

Novomeszky Imre.

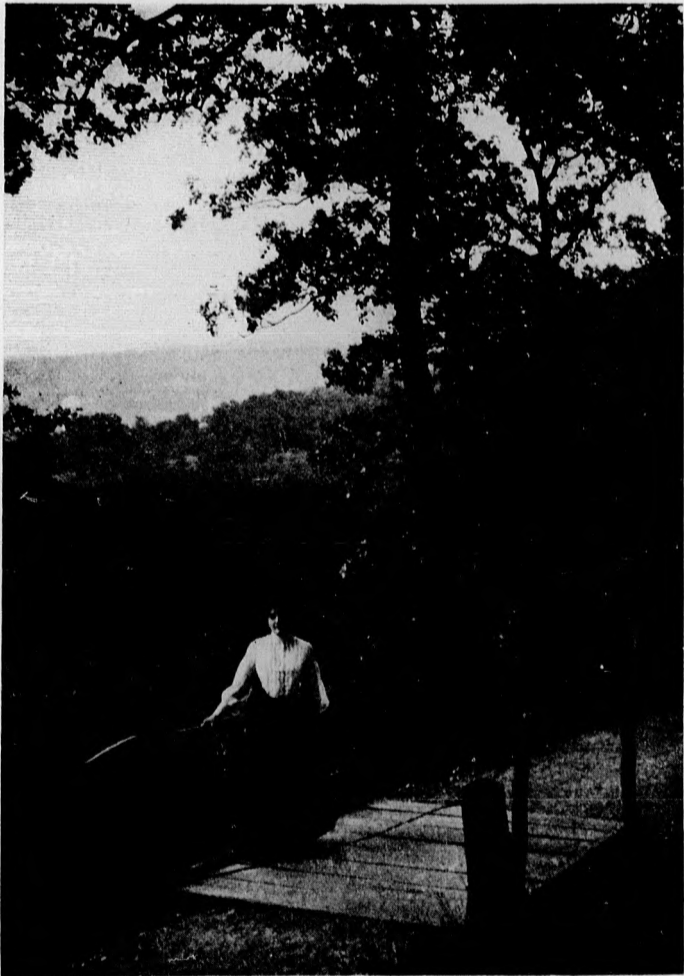
A fődolog az, hogy a lemezek be- és kirakásánál még a vörös fénytől is tartózkodjunk, az előidéző szerhez pedig *minden esetben* keverjünk pár csepp káliumbromidoldatot. Minden más kezelés a rendes lemezekével egyező. Az előidézésre mégis legajánlatosabb a pirogallol. A fixálás előtti mosásnak rendkívül alaposnak kell lennie. A gyakran keletkező vöröses fátyol többnyire ennek tökéletlenségére vezethető vissza.

A savanyú fürdőben való állandósítás után még rendszerint vöröses-szinű a lemez a gelatin kötötte festéktől. Ez legjobban 50%-os alkoholban oldott 2%-os oxalsav fürdővel távolítható el.

Másolásra minden papír alkalmas, de egy sem annyira, mint az «Autotyp Co.» által forgalomba hozott pigmentpapiros, vagy pedig a Kurz-féle celloidin papiros.

Ortokromatikus lemezeket minden lemezgyáros hoz forgalomba s valamennyi jó minőségű, mégis kiválónak látszik a Perutztól készített Vogel-Obernetter-féle lemez.

Szép téli tájképek, melyen a hó, levegő éppoly sikerült, mint a kép többi része — alig készíthetők más eljárással. Oly képek, melyeken vízben tükröződő tárgyak fordulnak elő, rendkívül szépen adódnak vissza, általában nem képzelhető oly természetű kép, mely az eljárás alkalmazásával ne nyerne.

Boldog várakozás.

Révész Zoltán.

Amatőrök.

Irta: Iván Ede.

Van-e egyáltalában abszolút kriteriuma a művészi igazságoknak a művészetben? — erre a kérdésre a választ megadni vajmi körülményes és nehéz.

Vajjon a szemlélőre gyakorolt hatásból, tehát az alkotásból, vagy magának az alkotó művésznél művészi gondolkodásából való nézetleszűrés adhatja-e meg a választ a fenti kérdésre?

Míg a színművészetnél, mint alakítóművészetnél, a művészi elem jelenlétét egyesek a megjátszott, mások az átértett emóciók alapján fogadják el, a képzőművészetben a művészi őszinteségek eredőjét meghatározni már körülményesebb. Itt az alkotó maga mintegy háttérbe vonul s csak műveiből vonhatjuk le a következtetéseket.

Az a körülmény továbbá, hogy a művész a tudásával, a technikai fogások sokféleségével, raffinementjével, kialakult készségével fedezheti — még pedig anélkül, hogy azt a szemlélő közvetlen láthatná — mindazt, ami a művészi hevületnek, az ihletnek, az inspiráció közvetlenségének hijján nincs meg benne s a fentebbi tulajdonságok által is keltheti a művészi nagyszerűség hatását, szintén körülményessé teszi annak elbírálását, hogy ki tehát a művész, ki az amatőr?

Próbáljuk meg ezt a kérdést megvilágítani.

Amatőr az, aki arra adja magát, hogy a művészet bármelyik ágával — mondjuk: a fotográfálással — kizárólagosan saját szórakozására, lelki gyönyörűségére foglalkozik, anélkül, hogy azt élethivatásává, vagy behatóbb tanulmányozás tárgyává tenné: ez nagyjában a lekszikonszerű meghatározás. Nézzük közelebbről ezt a definíciót. Vajjon a művész nem egyszerre mind szórakozásból, lelki gyönyörűségből űzi-e művészetét? És az amatőr, aki ebből a szórakozásból élethivatást csinálna, vajjon művész volna-e? Megfordítva: az a művész, aki elhagyja foglalkozásszerű művészetét s azontúl csupán szórakozásból foglalkozik vele, amatőrré válik-e? A fenti meghatározás tehát nem éppen találó.

Nézzük most: mi a művészet. Lekszikonszerűleg körülbelül így definiálhatjuk: művészet mindazon tökéletességig fejlesztett képesség, bizonyos képesség tökéletesítésére irányuló törekvés, hajlam, amely felmagasztal, nemesít és az emberi érzelmeknek gyönyört szerez.

Művész tehát e szerint az volna, akinek megvan a képessége, hogy szépet s nemeset alkot-hasson. És vajjon nincs-e meg az amatőrnek is ez a képessége? A lekszikonszerű okoskodás nem is czáfolja meg ezt a feltevést, de azt mondja,

(Felvétel Goldmann R. A. Klappkamarájával.)

Tavaszi fuvalom.

Dreychock Sándor.

hogyan az amatőr kizárólag a maga, míg az igazi művész a maga és a mások gyönyörködtetésére úzi művészetét. Az amatőr továbbá nem él ebből a képességből, míg az igazi művésznek ez a hivatása.

A lekszikonszerű okoskodások tehát sántítanak. Az a hivatásos művész, aki például később, hosszabb időn át nem csupán a megélhetés érdekéért foglalkozik művészetével, mint például a híres Watts, amatőrre vedlik-e?

Az amatőrség magasabb művészi szempontból: csekélyebb értékű foglalkozás, de a tapasztalat amellett tanuskodik, hogy az amatőrök között igen sok értékes kvalitású művész van, míg a hivatásos művészek között nem egy a kontár.

Elfogadhatjuk azt a tételt is, hogy az amatőrség és művészet egy és ugyanaz. Ez esetben a művészet, mint olyan, önmagában véve, objektive, abszolút értékben nem létezik a külső megokolás szempontjából.

A művészet ily értelmezésben vágyteljes forrás, amelynek mélyébe bele kell látni, egy érzés, amelyet aki nem úgy érez át, mint az átlag ember: az művész. Akiben nincs meg ez az intuitív képesség, az soha igaz művész nem lehet.

Lehet hírneves ember, élethivatásává teheti a művészetet, de mindez nem kritériuma igazán művész voltának.

Mert az amatőr is alkothat szépet, nemeset, csak nem olyan tökéletest, mint a hivatott művész, aki már hivatásánál fogva is — hogy úgy mondjuk — gyakorlottabb, biztosabb kezű alkotásaiban.

Ennek az érvnek elfogadása egy másik kérdést vet az előtérbe.

Állítsunk például a szemlélő elé egy képet, amelynek alkotóját nem ismeri, vajjon meg tudja-e mondani biztos ítélőképességgel, hogy hivatott kéz, vagy amatőr készítette-e? Azt mondja rá: jó, vagy rossz kép, kezdő ember munkája, de összehasonlításában mintegy elejti a művészet és amatőrség közötti párhuzamot, disztinkciót.

A művészet igazságának, nemeségének s valódi értékének mértéke tehát az az érzés, melyből a művészet fakad, vagy helyesebben az átérzés, amelylyel a művész intuitive lát. Mennél mélyebb, őszintébb ez a benső látás, mennél ösztönszerűbb

ez a benső lelki szükségérzetből jövő kinyilatkoztatás érzete, annál tisztább, igazabb, művészibb maga az alkotás.

Ez a megokolás talán a legközelebb jár az igazsághoz, de gyakorlatilag a legnehezebben érvényesíthető.

Aki a művészet bármely ágát csupán időtöltésből úzi: az amatőr.

A modern kor életfeltételei mellett a fentebbi definíció szerint értelmezett művészet majdnem lehetetlen. Szuverén hatalommal, ellentmondást nem tűrő érvekkel szól e kérdésbe — a kenyér.

Sok ezer ember tódul a művészet szabad s széleskörű területére. Egyiket a művészi pálya szabad világa, a másikat sajátságos szellemi élete vonzza, sokat meg ebbe a hangulatos milióbe takargatott kenyér hív, amelynek kigöngyölítését, ha nem is könnyen elérhetőnek, de nem is éppen fáradságos munkának véli a művészi pályára induló vándor. A végén azután legtöbbször eloszlik a hangulat s megmarad a kenyér, mely igen gyakran kemény harapású.

(Felvétel Goldmann R. A. Klappkamarájával.)

Nyires.

Dreychock Sándor.

A megélhetésre irányuló tényezők gyakran — az erőszakos viaskodás alatt — lenyomják a művész nemesebb, fenköltebb érzéseit, lelkesedését, az ambíciót s amire keresztülgyúri magát s a megállapodás nyugodt révébe ér, a művészet színehagyottá lesz s alatta marad — a foglalkozás . . .

Aki meg tudja érteni a művészet igazságait, bele tud hatolni szívével, érzéseivel annak titkaiba, *önmagáért* szereti, bár józan gondolkozással megalkuszik, számadást is csinál az anyagi oldalával: az művész, a szónak tisztultabb értelmezésében. Ezek a lelki és szellemi képességek avatják őt művészé, ha mindjárt a művészetet nem űzi is kenyérkereső foglalkozás gyanánt, hanem csak gyönyörűségéből, mint — az amatőrök. Szóval: *az amatőr is művész, ha — művész.*

A «zúgó».

Novomeszky Imre.

A gumminyomásról.

V.

A *túlnagyítás* felette veszedelmes, mert a legjobb képet is tönkre teheti. Már most mi következik ebből? Hogy az eredeti kis lemezeknek sem az élességet, sem a fényhatásokat nem szabad teljesen nélkülözniök, tehát u. n. «flau» s hasznavehetetlen lemezek a gummi-eljárásra sem alkalmasok. Ezért melegen ajánljuk a gummieljárásban kezdőknek, hogy első kísérleteiknél 2—3 vagy még több *különféle* minőségű (részletdúsabb-szegényebb, keményebb-lágyabb) lemezekkel próbálkozzanak, csak azután alkossák meg ez irányban végleges véleményüket. Ugyancsak ajánlatos az is, hogy egy ideig más-más felvételeinkről is ugyanazon színű gummi-másolatokat készítsünk, mert ez által ennek az egynek sajátosságait kiismerjük. Mert a különféle színeknek különböző az érzékenységi foka, a tonus-skálája, nünaszai stb., és pedig nagyrészt a szerint, a mint aktinikus fényt-átbocsátási képességük kisebb vagy nagyobb. Így pl. a zöld szín fényérzékenysége csaknem egyenlő a celloidin-papiréval, a kék érzékenyebb, a koromfekete kevésbé, míg a rötél és különösen a szépia-barna és rembrandtbarna szín csaknem kétszer akkora megvilágítási időt igényel, mint például a fekete.

Ezen eltérések néhány kísérlet után oly világosan maradnak meg emlékezetünkben, hogy rövidebb-hosszabb idő után a kezünkbe kerülő bármely lemezről is meg tudjuk állapítani, hogy mily fotométer fokig kell másolnunk. Tudvalevő dolog, hogy a képet *másolás* (tehát keletkezése) közben nem látjuk, s ezért valamelyes ellenőrző készülékre van szükségünk. Ily ellenőrző készülék a fotométer, melynek legkülönfélébb fajtái vannak forgalomban. Legismertebbek ezek között talán a Fernande, Vogel-féle, Infaillible stb. A fotométerrel való dolgozásnak igen sok előnye van és nem oly kényelmetlen, mint azt sokan gondolják. Elsősorban nem kell a másoló keretet az erős napvilágnál kinyitni, s úgy győződni meg a másolat erőteljessége felől, megmutatják ezt a fotométer fokai és pedig sokkal pontosabban, megbízhatóbban, mint azt szabad szemmel megítélni képesek vagyunk. De meg a gummieljárásnál kifejlesztés előtt a kép egyáltalán nem látható, s ezért másként mint fotométerrel nem is másolhatunk. Igen fontos előny még, hogy a fotométerrel bármennyi képet másolhatunk egyszerre és egyenlőre a nélkül, hogy unos-untalan a másoló kereteket kinyitogatni, csukogatni kellene, a mi mellett a képeket a fény igen gyakran befutja.

Fontos szabályként tartsuk meg, hogy a képek a másoló keretből való kivételekor a foto-

Tanulmányfő.

Tóth Tibor.

méter mutatta másolási fokot a kép hátára feljegyezzük. Kifejlesztvén a képet, látjuk azt, hogy vajjon a másolat eléggé erős, avagy a kelleténél gyengébb-e: s a szerint alacsonyabb, magasabb, vagy ugyanazon fokig másoljuk a többi nyomatot reá. A másolást lehetőleg erős napfényen végezzük. De a másolatoknak a keretből való kivétele mindig mérsékelt napvilágnál, avagy lámpafénynél történjék. Sokan főszabályként szeretik felállítani azon tételt, hogy mennél tovább világítunk, annál tisztább, áttekinthetőbb és intenzívebbek lesznek a másolatok is. Hát biz ez a tétel csak bizonyos fokig áll meg. Mert ha ezen túl világítunk, a kép «elég» (teljesen sötét lesz) s ezen már vagy egyáltalán nem, vagy csak a különböző oldó eszközökkel — mint forró víz, finom fűrészpor, timsó, hamuzsír, eczetsav vagy jégeczet stb. — vagy még ezekkel sem tudunk már segíteni, s a nyomatot el kell dobni. Ha ez az első nyomatnál történik, már az is kellemetlen, hát még, ha a harmadik - negyediknél, midőn már ott tartunk, hogy munkánk befejezve: — a «kép» kész. Mennél inkább megyünk tehát túl a maximumon, annál több rajzárnalat vesz el az

árnyékokban. Mégis egy «kis» túlmásolás kevésbé árt. Persze arra, hogy meddig másoljunk, szabályt felállítani nem lehet. Erre is áll a régi mondás: «gyakorlat teszi a mestert».

A másolásnál főleg arra kell ügyelnünk, hogy a másolandó papiros ne legyen nedves, se pedig nedvesség másolás közben hozzá ne férhessen. A másolatokat éppenséggel nem kell azonnal előhívni, — ú. n. «után-másolódás», — amilyen a pigment-nyomásnál tapasztalható — sohasem következik be, sőt azt vettük észre, hogy az 1—2 nap múlva előhívott másolat még szebb átmeneteket, zártabb valőröket mutatott.

A másolatok előhívásánál első dolgunk a chromnak a kimosása. E célból megfelelő zománczozott felületű, hideg vízzel telt tálban, a kép színével lefelé fordítva áztatjuk a másolatot. Legcélszerűbb a képet $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ óráig nyugodtan ázni hagyni és csupán arra ügyeljünk, hogy a kép és a víz felülete között léghólyagok ne támadjanak, mert ezek helyén a festék fel nem ázván, egyszínű foltok keletkeznek. A képnek közvetlenül beáztatása után való egyszerű lepermetezése ajánlható a hibák kikerülésére.

Ügyelnünk kell továbbá arra, hogy a másolatnak festékrétegét valahogy meg ne sértsük. Erősebb mérvű megsértései a festékrétegnek a későbbi nyomatok során sem tűnnek el. A mosás, illetve áztatás időtartamára és az ezt követő előhívás módjára nézve felette eltérőek a nézetek. Némelyek szerint elegendő többször váltott vízben 5—10 perczig áztatni a képet, s azután már hozzá-

A jó cimborák.

Révész Zoltán.

347-352.
apron levő

Móczok a radnai havasokon.

Gámán Dezső.

foghatunk az előhíváshoz. Ezt vallják különösen *Höcheimer* Albert és az ő eljárásának hívei. És a képnek fejlesztése, előhívása is eltérő ez eljárásnál a rendestől. Míg tehát a rendes gummi-eljárásnál hosszabb ideig történő áztatás után *hideg* vízzel való permetezéssel hívjuk elő a képet, addig a *Höcheimer*-féle eljárásnál éppen ellenkezőleg, *meleg* vízzel történik az előhívás. A vizet $25-30^{\circ}$ R-ra felmelegítjük és minden liter vízhez 10 gr. külön e célra készült, tiszta és lisztfinomságú fűrészport és $\frac{1}{2}-1$ gr. szén-savas káliumot (hamuzsirt) keverünk. Ezután még néhány másodperczig főzve és jól felkeverve e pépet, óvatosan reáöntjük a képre. Nehogy a reázuhanás által a kép szenvedjen, leghelyesebb a képet kissé félretolni s a tál sarkába önteni a vizet s aztán a tálat himbálva, fejleszteni ki a képet. Csakhogy legtöbbször nem elegendő egy adag ily melegített péppel leönteni a képet, hogy a kép teljesen előtűnjék. A víz hőfoka is gyorsan lehül s ilyenkor a gummi-festékrétegre oldólag többé nem hat. Ezért célszerű kétszeres adaggal dolgozni s a felének leöntése után a másik felét ugyanolyan hőfokra hevítve használni fel s ezt esetleg addig ismételni, míg a képet teljesen előhívtuk. A hőfoknak állandó ellenőrzése céljából a hőmérőt tartjuk kéznél. Megesik azonban, hogy a bizonyos fokra hevített vízzel, akárhán-

szor is megismételjük, a kép előhívását még sem vagyunk képesek befejezni. A másolaton okvetlenül rajta levő egyes részletek nem tűnnek többé elő. Ilyenkor a hőfokot óvatosan $1-2^{\circ}$ R-ral felemeljük s így fejlesztjük tovább a képet. Ha a hőfokot erősen felemeljük, igen gyakran a közép-tónusok kioldása következtében, felette *kemény* és durva, szaggyalult felületű képet nyerünk. Főszabály tehát az óvatosság. Kezdjük az előhívást inkább kissé alacsonyabb hőfokkal s folytassuk lassú emelkedéssel. A nyert kép lágy karaktere lesz türelmünk jutalma. Megjegyezzük itt is, hogy erre az előhívás módján kívül még a papirosnak preparálásánál felhasznált chrommennységnek és a megvilágítási időnek is nagy befolyása van. Az előhívás — akár hideg, akár meleg vízzel — nappali világosságnál eszközölhető, mert a chromnak kiázásával a másolat legott elvesztette fényérzékenységét. A hamuzsirt sem ajánlatos 1 gr.-nyi mennyiségen túl a péphez keverni. A hamuzsír ugyanis oldó hatású, túlságosan sok hamuzsír esetleg az egész gummiréteget feloldaná és a kép a himbálás alatt szépen leúsznék. Az előhívás befejeztével a képet — a pépmaradékok eltávolítása végett — hideg vízben ismételtelen leöblögetjük.

A hideg vízzel történő előhívásnál a kép kelően feláztatva, finom nyílású permetezővel először

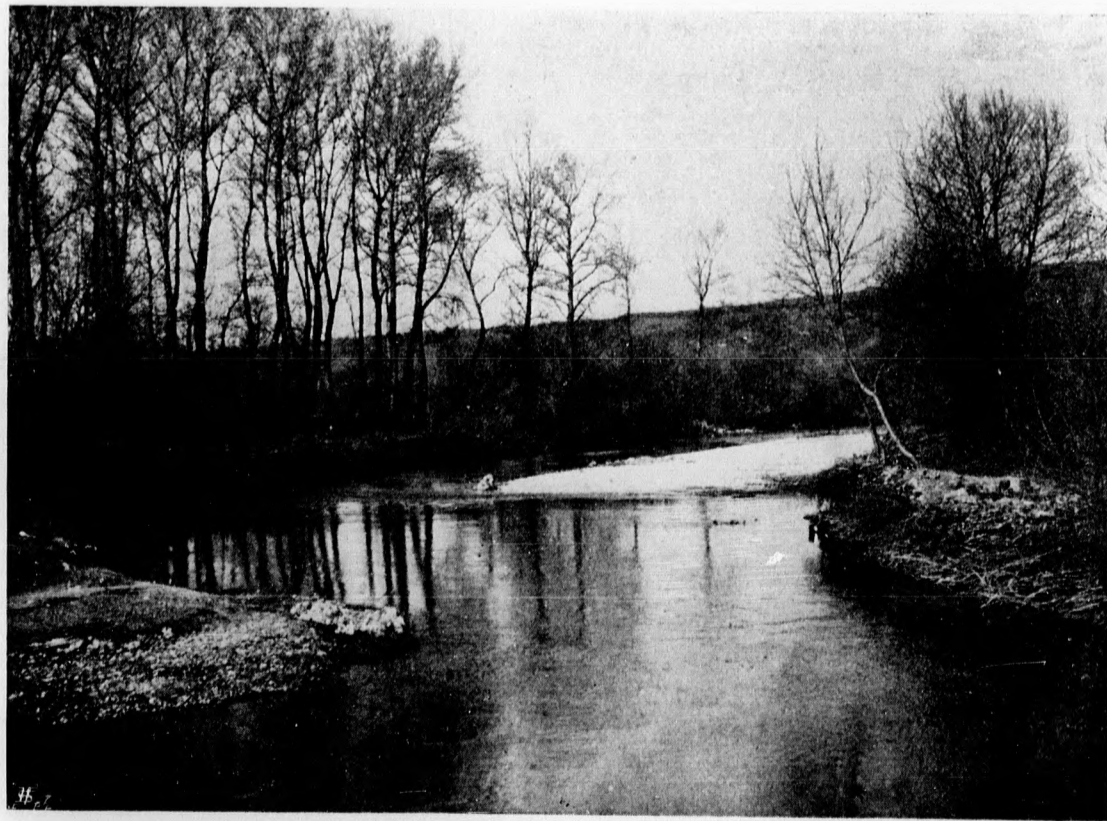
a képnek azon részeit locsolgatjuk, melyekben sok a rajz s a sötét és világos részletnek egymással való váltakozása. A kép nyugodtabb részeit egyelőre nem bántjuk. Mikor a legerősebb (a markáns) részletek előttünk, áttérünk a kép nyugodtabb részeire, melyeket nem akarunk túlságosan kiemelni, avagy az oly részletek előhívására, melyeket — bántóbb voltuknál fogva — tompítani igyekezünk. Előfordul az is, hogy a képnek egyes részeit egyáltalában nem is permetezzük, hogy ezáltal egységes — se tónus, se rajz által meg nem szakított — felületet érjünk el, a képet nyugodtabbá tegyük vagy a figyelmet annak egy bizonyos részére, a jellegzetesre összpontosítsuk. Ez az eset különösen gyakori az arc képek és figurális tanulmányok háttérének temperálásánál. Máskor ismét mesterségesen bontjuk meg az egyszínű felületet helyenkénti erősebb permetezéssel. Így tájképeknél a levegőnek, a felhőzetnek kifejezése céljából. A különösen élénk fényhatásokat (ú. n. Spitzlichter) puha ecset segítségével mossuk ki a képből.

Végül még csak a *retusról* kell megemlékeznünk. E művészi eszköz csak segédeszköz és a képen az eljárás folyamán keletkezett sérülések vagy egyéb «szépség hibák» eltüntetésére szolgál. Hogy a «kinyaltság» a gumminyomatoknál még természetellenesebb, mint a többi eljárásnál, azt e cikksorozat végén nem szüksé-

ges különösen kiemelünk. Hogy a retusnak a fényképezésben való szerepe tekintetében mily általánosan tévesek a nézetek, e cikksorozat keretén kívül esik. De tekintettel annak fontosságára, e kérdésre külön cikkben fogunk visszatérni. Fontos azonban a *firniszelés* kérdése. Ennek kettős célja az volna, hogy egyrészt a képnek mélységét és áttekinthetőségét emelje, másrészt pedig a képet nedvességtől és egyéb külső befolyásoktól óvja. Az, hogy valamely kép firniszelendő-e vagy sem, szabályképen felállítani lehetetlen. Egyik így, másik amúgy hat jobban. Ezt teljesen az egyéni ízlésre kell bízni. Mégis némi útbaigazítást vélünk adni, mikor azt mondjuk, hogy: 1. A firniszelés inkább a nagyobb, mint a kisebb képeknek hatását emeli. 2. Ne igyekezzünk olajfestményhatást elérni a túlvastag (gyakran homályos-foltos) tükörfényű firniszeléssel.

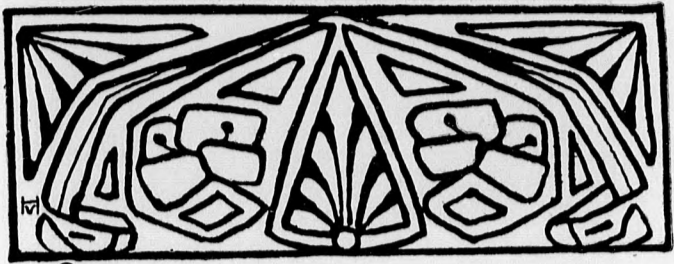
Ezzel nagyjában kimerítettük a gumminyomásnak legszükségesebb gyakorlati tudnivalóit, amivelkorántsem akarjuk azt állítani, hogy e cikksorozat elolvasása már elegendő készütséget ad művészi gumminyomatok készítésére. De ha olvasóinkat megismertettük a gumminyomás eljárásának lényeges sajátosságaival és ezzel sikerült annak a gyakorlat terén új híveket szereznünk: célunkat teljesen elértük. A többit a gyakorlatra bizzuk. Mert hiába, a gyakorlat teszi a mestert

(Vége.)

A Szamos partján.

Gámán Dezső.

Fényképezési eljárások.

Színes fénykép. Lapunk 4-dik számában már ismertettük a Reichel-féle színes fényképek előállításáról szóló hírt. Pótlólag még a következő kiegészítésről értesülünk: A háromszínyomásos eljárás szerint készített részlet-negativekről a használatos chlorezüst emulziós papírra másol Reichel. Ezután a vörös részletképet oly rhodan aranyfürdőben fürdeti, melyhez jódnatriumot és szén-savas káliumot is ad. A sárga részletképben az ezüstöt ólomsókat tartalmazó fürdőben oldja ki, míg a kék színt a már ismert «vaskék színezés» által éri el. A színes részletmásokat egy ez ideig még nem közölt átviteli módon egymás fölé hozza és enyvréteggel köti. Már e kevésből is, mit az új eljárásról megtudhattunk, láthatjuk, hogy e módszer nem nyújtja a színes fénykép problémájának megoldását; legjobb esetben is csak a háromszínyomás fogja hasznát látni, feltéve, hogy a színek tényleg természetesek.

Részleges erősítés és gyöngítés. E célra ajánlható a következő eljárás: Urannal erősített lemezünkön a gyengítendő részeket ammoniakba (1 r. ammoniak, 3 r. víz) mártott ecsettel kezeljük, minek folytán e részek rögtön feketékké és fényt átbocsátókká válnak. Ezután a lemezt oly vízben mossuk öt percig (lehetőleg ne tovább), mely mosóvíznek 1 litere 10 köbcént. jégecettel (ez 100%-os eczetsav) savanyított.

Hogyan különböztetjük meg a külön színezőben rögzített képet az összetett színezőben színezettől? Színező-rögzítő fürdőben készült képet könnyű szerrel megkülönböztethetni az olyantól, mely külön színezett. Ugyanis, ha utóbbi módon készült másolatnak egy szeletkéje láng fölé tartva rózsaszínű lesz, külön, ha azonban sárgás vagy barnás szín lépne fel, úgy egyesített fürdőben színeződött a másolat.

Ezüstnyomat színezés nélkül. A Phot. Magazin 1904. évi 33. számában Thuillier oly módszert ismertett, mely szerint *színezés nélkül* különböző színű ezüstképek készíthetők. Az eljárás, melyet ez ideig még nem próbáltunk ki, ez: A papírost az I. oldatban való fürösztés által érzékenyítjük. (I. oldat: fekete színnek:

500 c³ víz,
20 gr. phosphorsavas natrium,
10 gr. borax,
5 gr. szénsavas natrium,

ehhez szűrés után 0,5 gr. ketted chromsavas kaliumot ad; vagy barna színnek:

500 c³ víz,
10 gr. mállott phosphorsav natrium,
20 gr. mállott borax,
2,5 gr. konyhasó,

ehhez szűrés után 0,4 gr. ketted chromsavas kaliumot ad). Miután a papír megszáradt, ismét úszni hagyjuk a II. oldatban, mely 500 c³ vízből (destillált!), 25 gr. ezüstnitrátból és 25 gr. ólomnitrátból áll. A megszártott papírt másolás után 3-szor váltott vízben mossuk és 10 percig rögzítjük a III. oldatban, mely 60 gr. rögzítő natronból, 15 gr. konyhasóból és 500 c³ vízből áll. Alapos mosás után a kész képet megszártjuk.

Színes átviteli papírok készítése pigmentnyomatokhoz. A kereskedésekben kapható színes zselatinpapirosokban, — melyek a pigmentnyomáshoz szükségesek, — nagy a választék. Szín, árnyalat tekintetében ízlésünknek megfelelőt csaknem mindig kaphatunk készen. Nem így az átviteli papirosoknál. És minthogy más-más hangulatú képhez legtöbbször más-más színű, de igen gyakran még más-más árnyalatú alapszín szükséges, Blochmann R. az ily színű átviteli papirosoknak egyedül való készítését ajánlja. Eljárása szerint vegyünk megfelelő nagyságú Whatmann-kartont, melyet üveglapra helyezve, dültött helyzetben egy körülbelől 5 cm. puha, lapos ecset segítségével az előzetesen elkészített festékoldattal egyenletesen befestünk. Ez oldat 4%-os zselatinoldatból s az ehhez ugyanily mennyiségben hozzáöntött hidegen telített timsóoldatból áll. E keverékhez keverjük a festőanyagot, melynek mennyiségét a színnek óhajtott árnyalatai szerint határozzuk meg. A szerző különösen alkalmas színekként a következő festékeket ajánlja: sárga színnek *chrysoidin-t*, vörösnek, *safranint*, kékhez *metylibolyát*. zöldnek *malachitzölaet*. Keverés és többé-kevésbé való hígítással különféle színek és színárnyalatok érhetők el. Miután az ívet megfestettük, csiptetőkkal száradás végett felakasztjuk. Teljes száradás után 5—10% tanninoldatban páczoljuk, majd rövid mosás után ismét megszártjuk. Az ekként kikészített papíros használatra kész.

Foltoknak okai és eltávolításának módjai negativeken. Felszín- és sárgafátyol nem éppen rendkívüli dolog negativeknél. Éppen ily gyakran jelentkeznek a lemezen kis irizáló és átnézetben barnának látszó foltok is. Nem ritkák továbbá az ezüstoffényű, a lemez széleit és sarkait befutó sávok sem, melyek gyakran a lemez egész felületére is kiterjednek és nem éppen tetszetős ábráknak keletkezésére vezetnek a positiv másolatokon. Bennet H. W. az ily foltok keletkezését a lemez hosszú, agyongyótró előhívásának, gondatlan megőrzésének, régi emulziójú réteggel való bevonásának, vagy már elromlott előhívók használatának rózza fel. De gyakran friss és jó előhívóval dolgozunk és e hibák mégis előállnak. Ilyenkor tulajdonítsuk ezt annak, hogy oly mérőedényt használtunk, melyet nem mostunk ki minden egyes használat után. Mindezek a felszínfátyolok és foltok könnyen eltávolíthatók. E célra használjuk a következő összeállítású Farmer-féle gyenge előhívóoldatot:

56 gr. natriumsulfat
560 cm³ víz
0,5 « kaliumferricianid.

Néhány perc múlva a foltok eltűnnek a nélkül, hogy a lemez legyengülése bekövetkezett volna. Ha mégis egyúttal le is akarjuk gyengíteni, a lemezt tovább hagyjuk az oldatban. Kemény vízben való mosás következtében gyakran porszerű csapadék rakodik le a lemeznek felületére,

a melynek eltávolítása akként történik, hogy a lemezt az utolsó vízből való kivétele előtt a víz alatt kis darab gypottal (vatta) könnyedén ledörzsöljük. (Ez eljárás tulajdonképpen a higanyval való erősítés esetén is mindig kövendő.) Gyakori eset még az is, hogy eleinte kitünő, kifogástalan lemezeken, ha azokat nedves levegőn hagyjuk, szintén foltok keletkeznek. Ezeket akként távolítjuk el, hogy az illető (foltos) helyeket előbb methylalkoholba mártott puha rongyocskával ledörzsöljük s aztán néhány percze a fenti Farmer-féle oldatba tesszük. Nem ajánlhatjuk eléggé minden egyes lemeznek lakkozását. A lemez erősítése következtében létrejött sárga fátyol, vagy foltok eltávolításának más a módja. Ez abban áll, hogy a lemeznek foltos helyeit vízben feláztatjuk, majd a lemezt rögzítő (fixáló) fürdőbe tesszük. Az erősítés nagyrészt eltűnik e fürdőben és kimosás és újabb erősítés után a foltok is eltűnnek. Negativek sárgasága, különösen melyeket pyrogallussal hívtunk elő, a «The Photographic News» szerint borkósavval eltávolítható. E célból 30 kcm. telített borkósavoldathoz $\frac{1}{2}$ liter vizet öntünk s a lemezeket ez oldatba tesszük. A sárgaszíneződés csakhamar eltűnik.

Hydrotypia. Ez a neve egy újabb fotografiai másoló-eljárásnak, melyet Rawlins talált fel. Az eljárás azon alapszik, hogy a negatív ama helyei, hol redukált ezüstöt tartalmaz, kevésbé áteresztők és kevésbé oldhatók. A kép maga a közönséges hektografálásához hasonlóan készül: A negatívot beáztatjuk 5%-os kaliumbikromat oldatba, majd jól kimossuk. Ezután a lemezt valamely erős festőképesseggű anilinfesték oldatába (metilviolett, fukszin, eozin, stb.) mártjuk. Mikor a festék a gelatinba jól beivódott, a fürdőből kivesszük s szűrőpapírral leitatjuk. Most közönséges gelatinozott papírt szorítunk a lemezre, melyről a kép pár perc alatt színes pozitív alakjában átmásolódik. Ily módon több pozitív készíthető újra áztatás nélkül, különösen ha a festékfürdőbe kevés glicerint is kevertünk. Ez eljárásnak, bár a szokásos ezüstsókkal való másolással semmiféle tekintetben sem állja ki a versenyt, azok fölött mégis megvan ama előnye, hogy a másoláshoz fényt nem igényel.

A Phototégia. Ez, mondhatnók, fordítottja a hydrotypiának, a mellett, hogy hasonló elven alapul. Courtet szerint ugyanis (kitől ez eljárás származik) valamely negatív helyeinek átlátszósága általában arányos folyadék-fel szívőképességével. Vagyis a lemez sötét helyei kevesebb folyadékot fognak felvenni, mint az átlátszó részek. A negatívot oxigénvízbe mártja, majd pedig a valamely anilin festékoldatában megáztatott gelatinpapírra nyomja. A festék most az oxygen víztől olyan mértékben színtelenedik el, mint a milyen mértékben tartalmazták azt a lemez egyes helyei: tehát legjobban ott, hol a lemez egészen átlátszó. Éppen azért e módszerrel csakis diapositivekről nyerhetők pozitív képek. Közli: —d —a.

Recipék. Alább három recipét talál az olvasó, melyeknek mindegyikére igen gyakran van szüksége minden amatőrnek. És ha mi nem is óhajtunk olvasóink kezébe recept-könyvet adni s ezzel a receptek tömegét és kaosát

A kis vasalónő.

Kóródy Zoltán.

nyakába zúdítani, mégis nem térünk ki ez elől, ha alkalmunk van olvasóinkkal oly egyszerű és jó recipéket ismertetni meg, melyeket a rendes kézikönyvben fel nem talál, de a melyek felhasználása munkájának jó eredményét biztosítja. I. Gyengítő káliumjodiddal (Lainer Sándor tanár előirása szerint). A félárnyékok, lágy átmenetek nem vesznek el a túlhívott vagy túlságosan megvilágított lemezből akkor sem, ha azokat legyöngítjük, azaz a lemezt a következő, e célra alkalmas oldatba tesszük:

100 kcm. fixirnatronoldat 1:4
1 gr. káliumjodid.

A gyöngítés körülbelül egy óra alatt nyer befejezést. Néha a kívánt fokot csak néhány óra alatt érjük el. Nyolcztiz órai behatás után még a legsűrűbb fátyol is eltűnik. II. Szer a fényudvar kikerülésére.

100 gr. alkohol
50 « aurin
300 « 2%-os kolloidum
4 « ricinusolaj.

Az aurint feloldjuk az alkoholban, azután elkészítjük a keveréket, melyet a sötétkamarában, gyenge vörös fény mellett a lemeznek üveglapjára kenünk. Alig néhány perc elegendő a száradásra. III. Pyrogallol-előhívó fényfoltok («Spitzlicht») elérésére.

A. 1000 kcm. víz
25 gr. natriumsulfit kistályokban
3 « natriumcarbonat (szóda)
B. 500 kcm. víz
95 gr. pyrogallussav
13 « alkohol
10 csepp kénsav.

Használatra veszünk az *A.* oldatból 100 kcm.-t, melyhez még 100 kcm. vizet öntünk. A lemezt legelőször e fürdőben 5 percig áztatjuk, majd *B.* oldatból 4 kcm.-t öntve hozzá (a lemezt persze addig kivesszük) a kívánt fokig hívunk elő.

Erősítés aranychloriddal. A higanychloridos erősítés, mint tudjuk, semmiképpen sem tartós, akár ammoniakkal, akár natriumsulfittal történik is a lemez feketítése. Ha azonban a feketítést 500 g. víz, 3.5 g. natriumhiposulfit, 0.5 g. aranychloridból készült oldattal véghezvük, úgy a lemez intenzíven és tartósan megerősödik. Aranychlorid helyett ólomaczetátot is lehet használni, de kevésbé jó eredményyel.

Tenta üvegfeliratokra. A «*La Revue de Photographie*»-ben olvassuk a következő kis recipét, melynek elkészítése által oly tentát nyerünk, melylyel üvegre (lemezre, palaczkokra) lemoshatatlanul tartósan írhatunk :

100 kcm. benzín
10 gr. asfalt
10 « kopallakk.

Először az asfaltot oldjuk fel, azután hozzáöntjük a kopallakot, végül pedig a benzint. Az írás alatt — mely finom ecset segítségével történhetik) ajánlatos a megírandó tárgyat vízszintesen fektetni és száradásig e helyzetben hagyni.

Eastman-féle «Kodoid»-lemezek. Mint már lapunk utóbbi számában megemlékeztünk arról, a Kodak tg. többek között egy doboz «*Kodoid*»-lemezt is küldött be szerkesztőségünkhöz. E lemezekkel kísérleteztünk s alábbiakban ismertetjük olvasóinkkal. A «*Kodoid*»-lemez tulajdonképpen nem is lemez, hanem — plánfilm. Egy-egy doboz 12 ily sík (nem tekercs) filmet tartalmaz, melyeknek mindegyike négy oldalán kis bádogszegélyekkel van egy-egy fekete kartonlaphoz erősítve. Ennek előnye az, hogy teljesen sík helyzetet foglal el a kazettában. Tehát minden különösebb segédeszköz (mint pl. *külön* kazetta) nélkül használható. Könnyűsége és azon körülmény, hogy nem törékeny, jelentékeny előnye a lemez felett. De ezen kívül még egyéb kiváló tulajdonságai is vannak, mint pl., hogy igen gondosan öntött az emulziója, nagy az érzékenységi foka. Előhívása gyenge vörös fényen történjék, különben könnyen fátyolt kap. Előhívóul ajánljuk a metol-hydrochinont, melyhez kevés brómkalit csepegtetünk. A dobozban található használati utasítás még egyéb előhívókat is sorol fel. Végül még csak azt emeljük ki, hogy e *Kodoid*-lemezekkel felette átlátszó diapozitívek készíthetők s így, célra is ajánljuk.

Brómezüstképek platinszinezése. *Traube A. ar.* a «*Photo-Revue*»-ben brómezüstképeknek platin-szinezésére a következő összeállítású oldatot ajánlja :

13 cm³ 1%-os kaliumplatinoldat
0.5 « 1%-os higanychloridoldat
0.6 « citromsav
15 « víz.

E fürdőben 20 percnyi időközben egymásután 3—4 másolatot (13 × 18 nagyságig) színeztünk. Ha még 1—4 csepp brómkaliumoldatot csepegtetünk a fürdőhöz, a képek erőteljesebbé és szépiabarna színűvé válnak. Több brómkaliumot azért sem ajánlatos hozzácsepegtetni, mert esetleg a képek meghalványodnak.

Hazai krónika.

A budapesti Photo-Club két utolsó estéje.

A Photo-Club szerdai estéi egyre több és több tagot vonzanak az egyesület helyiségeibe. És ebben nagy része van azoknak a szép képeknek, diapozitíveknek, melyek ilyenkor vetítésre kerülnek. A múlt hó 30-iki estén méltó érdeklődést és tetszést arattak *Purcell* Béla bárónak (tag) erdei, mezei és téli hófelvételei. De hasonló hatást ért el *K. Lippich* Elek dr. miniszteri tanácsos (tag), többnyire Van Bosch papirosra másolt igazán művészi témájú, felfogású és kivitelű képeivel, melyeket a tagok kézzől-kézre adva csodáltak meg. Mily kár, hogy ez ideig is titokban tartotta előttünk, hogy a szépművészetekkel való foglalkozása, elismert nagy művészi tudása, finom esztétikája az amatőr-fényképezés terén is kiváló művek alkotására képesíti és ösztönzi. Reméljük, hogy néhány képét már legközelebb bemutatathatjuk olvasóinknak. Az e hó 7-iki összejövetelen *Harmatzy* Lóránt tagnak diapozitívjei vezették be a vetítést. A sorozat — mely körülbelül 50 képből állott — Szicília és Nápoly vidékének hangulatos tengeri romantikáját mutatta be. A sok szép napos kép láttára szinte el-elkalandoztunk vágyaink szárnyain Itália örök-kék ege alá. — *Joanovich* Pál dr. min. o. tanácsos templom-interiőrjeit mutatta be, a melyek finom rajzokkal, árnyalataikkal és a templom-világítás hű visszaadásával vonták magukra a jelenvoltak figyelmét. Végül *Junga* Sebő százados (vendég) mutatta be szépen színezett diapozitívjeit. A sorozat — talán 24 diapozitív — témái egytől-egyig a katona-életből ellesett, érdekes és kedves jelenetek voltak. A képeket élénk tetszésnyilvánítással

honorálták a nézők. Rövid eszmecsere után a társaság széjjeloszlott.

Magyar amatőr sikere a külföldön. Mint értesülünk, a *Photo-Club de Marseille* kiállítással egybekötött nemzetközi művészi fényképversenyén, mely e hó 8-án zárult be, *Magyar-Rosenberg* Emil, a budapesti Photo-Club tagja: «Napnyugta» és «Magyar táj» című képeivel vett részt. Mindkét képét a zsűri megdicsérte s a hatodik díjjal, a *Photo-Club de Marseille plakettjével* és a párisi *Photo-Revue* igazgatója által felajánlott művel tüntette ki. Igazán örvendünk amatőr-bajtársunk ez újabb sikerén, melynek alkalmából mi is melegen üdvözljük. Reméljük, hogy sikerül a díjazott képeket közlésre megszerezni s olvasóinkkal is megismertetnünk.

Szilárd Béla dr. felolvasása. A Természettudományi társulat kémiai és ásványtani szakosztályának mult hó 29-én este tartott ülésén lapunk munkatársa *Szilárd Béla dr.* «Fényképek előhívása nappali fényénél» címmel felette érdekes és tanulságos felolvasást tartott. Előadása elején ismertette az e kérdés megoldására célzó első és még felette kezdetleges kísérleteket. Majd áttért az általa már lapunkban is ismertetett *Ludwig-féle «coxín»-eljárásnak*, később pedig a *Lumière* testvérek eljárásának ismertetésére. Végül pedig a *saját felfedezte* új és már szabadalmazott eljárását fejtegette, támogatva azt a legerősebb ívlámpa-fényénél a helyszínén eszközölt előhívási kísérleteivel, a melyek *eljárásának kitünő és feltétlenül megbízható voltát* fényesen igazolták. Igen nagy tetszésben részesültek a saját eljárása szerinti már kész lemezei, valamint művészi fényképei, melyek olvasóink előtt már nem ismeretlen oldalról mutatták be a felolvasót. A felolvasást elejétől végéig feszült figyelemmel, meleg érdeklődéssel kísérte a hallgatóság, melynek soraiban a Tudomány-Egyetem és a József műegyetem szaktudósainak színe-javát, nagyszámú egyetemi polgárt és igen sok jó amatőr fotográfust láttunk. Előadás után hallgatósága zajosan megéljenezte, a jelenvolt szaktudósok pedig melegen üdvözölték az ambiciózus fiatal feltalálót. Nem kell talán különösen hangsúlyoznunk, hogy sikerének mi is örülünk és ez alkalomból — munkásságának egyik színterén — e lap hasábjain is szívélyesen üdvözljük.

— n.

Külföldi krónika.

Uj könyv. A müncheni «Lehr- und Versuchs-Anstalt für Photographie» tanára: *H. Spörl* «*Praktische Rezeptsammlung für Fach- und Amateurphotographen*» cím alatt igen ügyes könyvecskét állított össze. A másfél száz oldalas könyv rendkívül áttekinthető módon tartalmazza azon készítmények, illetőleg oldatok előállítására szolgáló utasításokat, melyekre a fényképezőnek lépten-nyomon, valamint különleges munkáknál is szüksége van. Azon fényképezési készítmények használati utasításait is tartalmazza, melyeket a gyárak mindenféle nevek alatt forgalomba hoznak és a melyeket néha-néha — ha az utasítás elkallódott — nem is használhatunk.

Közli: G. R. ar.

IRODALOM.

Besseney I. Fényképek előállítása	1.20
Moller M. A fotografálás elemei	4.—
Sajóhelyi B. Fotografálás	— .60
Schmidt F. A gyakorlati fotográfózási kézikönyve. Kötve	6.—
Allilm M. Die Grundlinien der Amateur-Photographie. Ein kleines Handbuch für Anfänger und Geübte ...	3.—
— — Die Photographie	1.80
Anschütz O. Die Photographie im Hause. Lehrbuch für Amateure. I. Das Porträt.	3.60
Bühler C. Kleines Lehrbuch der Photographie. Zur Selbstbelehrung	1.20
Burton W. K. ABC der modernen Photographie	1.80
Dawid L. Ratgeber für Anfänger im Photographiren ...	1.80
— — Die Moment-Photographie	9.60
Emmerich G. H. Werkstatt des Photographen. Ein Handbuch für Photographen und Reproduktionstechniker, mit 12 Tafeln u. 255 Abbildungen im Text (1904.) kötete	9.60
Eder J. M. Ausführliches Handbuch der Photographie. I. Thl. 1 Hälfte. (A II—IV. kötet is megjelent.) ...	14.40
Gut Licht. Jahrbuch und Almanach für Liebhaberphotographen. Redig. v. Schnauss. XI. Band. 1905. Füzve 1.80, kötve	2.16
Günzel G. Die Amateurphotographie	1.20
Hanneke P. Die Herstellung von Diapositionen zu Projektionszwecken	3.—
Hauberriszer G. Wie erlangt man brillante Negative und schöne Abdrücke. 13. Aufl.	1.50
Halm E. Photographie bei künstlichem Licht	3.—
Jahrbuch für Photographie und Reproductions, technisch f. 1904. Herausg. J. M. Eder	9.60
L'Année photographique 1904	3.60
Annuaire Général et International de la Photographie 1904. Kötve	6.—
The American Annual of Photography 1904	6.—
König E. Die Farben-Photographie	3.—
Lettner G. Skioptikon, Einführung in die Projektionskunst. 3-te Auflage	1.80
Loescher. Leitfaden der Landschafts-Photographie	4.32
Meczner S. A műkedvelő fényképezés kézikönyve Különös tekintettel kezdőkre. 28 képpel és 4 képmelléklettel	3.20
Miethe A. Lehrbuch der praktischen Photographie. 2. kiadás.	12.—
Schnauss H. Die Blitzlicht-Photographie. 3. kiadás ...	4.20
— — Photographischer Zeitvertreib. 7. kiadás	4.80
Schnauss J. Leitfaden der Photographie	3.—
Spörl H. Praktische Rezeptsammlung für Fach- und Amateurphotographen	3.60
Vogel E. Taschenbuch der praktischen Photographie. 11. kiadás.	3.—
Vogel H. W. Handbuch der Photographie. 4 kötet ...	54.—
— — Photographie	3.—
Wagner A. Műkedvelő fotografálás	— .20
Trutat. Le Cliché photographique	4.20
— — Les Procédés pigmentaires	1.50
Rouyer. La Gomme Bricksamatör	2.40

Folyóiratok.

«Az Amatör»	1/4 évre	3.50
Amateur-Photograph. Monatsblatt	1/4 évre	1.50
Mitteilungen, photographische. 24 füzet évenként, 1/4 évre	1/4 évre	3.60
Photographen-Zeitung, allgemeine v. Miethe. 52 szám évenként	1/4 évre	3.—
Ratgeber für Amateurphotographen. 24 szám évenként, 1/4 évre	1/4 évre	— .96
Wochenblatt, photographische von Gaedicke. 52 szám évenként	1/4 évre	3.—
Bulletin de la Société française de photographie. 24 szám évenként	1/4 évre	21.84
Amateur Photographer. 52 szám évenként, egész évre	1/4 évre	15.24
British Journal of Photography. 52 szám évenként	1/4 évre	14.40
Photography. 52 szám évenként	1/4 évre	9.60

E művek és folyóiratok állandóan raktáron vannak, vagy megrendelhetők

TOLDI LAJOS könyvkereskedésében
Budapest, II. ker., Fő-utca 2. sz.

Előfizetési felhívás.

Jövő számmal új évnegyede kezdődik «Az Amatőr»-nek «Az Amatőr» az első művészi fényképezési illusztrált magyar folyóirat. «Az Amatőr»-nek minden száma legnevesebb amatőrjeink és íróink cikkeit és fényképfelvételeit hozza. «Az Amatőr» minden érdekesebb fényképezési eljárással szakszerűen és élvezetes formában ismerteti meg olvasóit. «Az Amatőr» kezdőknek ép úgy szolgál tanácsokkal és útmutatással, mint a művészfotografusnak. «Az Amatőr» hírt ad az összes hazai és külföldi felfedezésekről és kísérletekről s minden, a fotografálás terén elért újabb eredményről. «Az Amatőr» közli az összes hazai és külföldi egyesületekre, valamint az azok által rendezett kiállításokra vonatkozó érdekesebb híreket. «Az Amatőr» kiad minden, a lapnak beküldött jó és szakszerű cikket és képet, a mely a fotografálás iránt érdeklődőnek tanulságul szolgál.

«Az Amatőr» minden számában a szöveg között elsőrangú illusztrációk foglalnak helyet.

«Az Amatőr» minden száma egy, esetleg több műmelléklettel jelenik meg.

«Az Amatőr» minden évben egy, esetleg több versenyt rendez és az előfizetői által beküldött képek közül a legjobbakat díjakkal tünteti ki.

«Az Amatőr» az előfizetők részéről beküldött képekből évente egy, esetleg több kiállítást rendez.

«Az Amatőr» előfizetői részére *Adás-vételcsere* címmel oly külön rovatot nyit, melyben azok fényképezőgépek és felszerelések vétele, eladására vagy felvételek becserélésére vonatkozó ajánlataikat, illetve értesítéseiket közzé tehetik.

«Az Amatőr» szerkesztői üzeneteiben felvilágosítást ad minden hozzá intézett, a fényképezésre vonatkozó kérdésben.

A ki tehát a fotografálás elemeivel meg akar ismerkedni; a ki maga is szép fényképeket akar készíteni; a ki a művészi fényképezés fokára akar emelkedni; a ki a magyar és külföldi fényképezők műveit meg akarja ismerni: az fizessen elő «Az Amatőr» művészi fényképezési folyóiratra.

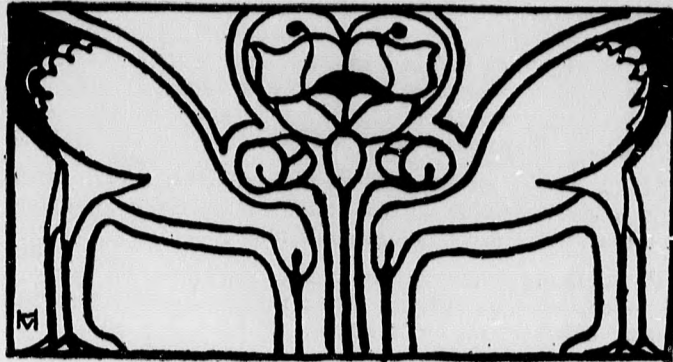
«Az Amatőr» kéthetenként jelenik meg.

„Az Amatőr“ szerkesztősége.

«Az Amatőr» előfizetési ára:

egész évre	---	---	14.— K
fél évre	---	---	7.— «
negyed évre	---	---	3.50 «
egyes szám	---	---	— .60 «

„Az Amatőr“ kiadóhivatala.

Szerkesztői üzenetek.

E rovatban a szerkesztőség készséggel ad szakszerű felvilágosítást minden hozzá intézett, a fényképezésre vonatkozó kérdésben.

Kérjük lapunk barátait, hogy «Az Amatőr»-re előfizetőket gyűjtsenek s az előfizetési íveket lapunk kiadóhivatala címére: Budapest, V., Honvéd-u. 10. sz., visszaküldeni szíveskedjenek.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy képeik beküldésénél szíveskedjenek velünk tudatni mindazt, a mi a kép keletkezésére vonatkozik. Tehát így pl.: Milyen géppel, lencsével, zárral, nyílással készítették képüket. Mily időben, mekkora megvilágítási idő mellett, hol vagy honnan, milyen lemezen vagy filmen készült a felvétel. Minő előhívóval, meddig hívták azt elő; milyen papíron másolták. Erősítve, gyengítve lett-e a lemez és mivel. Szóval mindazt, a mire még *híven* emlékeznek.

G. E. dr. Budapest. Levelét az apró közleményekkel vettük és köszönjük. Valamennyi érdekes és ezért kivétel nélkül kiadjuk. Azt írja: «Hosszabb dolgot is írnék, de egyrészt lapja el van látva jobb tollú munkatársakkal, másrészt témáim talán nagyon is túlságosan tudományosak» Ami az első érvét illeti, tiltakoznunk kell e túlságos — és a hajlandóságát is elnyomó — szerénysége ellen. Ami a második érvet illeti, igaz van abban, ha eddigi működésünkben azt következteti, hogy a nagyon alapos tanulmányokat igénylő tudományos értekezések «Az Amatőr» keretén kívül esnek. Mégis igen sok függ attól, milyen köntösben jelenik meg előttünk amatőrök előtt e cikkek. Ha az egy-egy bennünket érdeklő kérdést ölel fel, kissé «népiesebben» előadva, miért ne jelenhetnének meg ily cikkek az «Az Amatőr»-ben az Ön tollából? Reméljük, hogy a felsorolt néhány ellenérveinknek engedve, mihamarabb bemutatathatjuk «*csikkirónk*»-ként is olvasóinknak. A jelzett felolvasás beküldését kérjük és előre is köszönjük. A Hanbri dr. kísérleteiről mi is hírt adtunk már lapunk egyik utóbbi számában. Érdeklődését ismételtelen köszönjük.

J. A. br. Budapest. Mindkét levele birtokunkba jutott. Az elsőben közölt recipét köszönjük, de már csak azt azért sem adhatjuk ki, mert hazai napilapnak szakhíreit át nem vehetjük, azok forrásainkat nem képezhetik. De közlünk egy másik hasonlót, sőt még jobbat, melyet egyik külföldi szaklapban olvastunk. Figyelmes érdeklődéséért azonban hálásak vagyunk. Második levelében beküldött képeinek bírálatát kéri. minek szívesen teszünk eleget. A nyári felvétel, a paraszt-udvarház, még csak megjárna, ha a képnek kellős közepén a ruhaszárító-kötél alátámasztására szolgáló görbe husáng nem hatna benne oly zavarólag. Tekintettel arra, hogy egy kis Kodak Bull's Eye kamarával készült pillanatfelvétel, igazán elég jó eredmény. A másik, a bivalyos szekér dacára a téli időnek, túl van exponálva, ami objectívjének meglepő fényerős voltára enged következtetni. Annyi bizonyos, hogy oly olcsó gépek lencséinél ez felette ritka dolog. De bizonyos az is, hogy e két kis képet látva, az a nézetünk, hogy Ön a témákat meg tudja válogatni s talán csak a nagyobb gyakorlat az, ami Önnél még hiányzik.

M. Z. dr. Bőös. Egyik téli táját kiadjuk azon nyomós okok alapján, melyek e szép képnek elsárgult másolata helyett való jobb másolat küldését akadályozzák. De Öntől — a régi kipróbált kitűnő amatőrtől — szeretnénk néhány jó másolatot látni újabb felvételeiről is. Reméljük, hogy ezek nem fognak soká késni. Ha ily képeket készített «legkezdőbb korában», milyeneket várhatunk Öntől most, a sok évi tapasztalat után?...

N-y J-e Fehértemplom. «Junius» című képét jó gumminyomat kivételében, de még e brómezüst másolatot is bátran kiküldheti a bécsi Camera-Klub kiállítására. A pestinek még

bizonytalan az időpontja. Elismerését köszönjük és igazán nagyon örülünk az Ön lelkes elragadtatásának és erőt merítünk belőle jövő munkásságunkra is. Ha a nagytársakra nem lesz többé szükségünk, a nekünk átengedett «Rózsák» kivételével valamennyit azonnal visszazármatjuk. Cikkünk hatása alatt készült havas képeire igazán kíváncsiak vagyunk s kérünk néhányat belőlük.

M. Z. lapja Budapest. A cserepéldány helyett tisztelet-példányt utalványoztunk ki és utalunk a lapunk e számában is közölt hirdetésre. Másról tudomásunk nincs.

P. A. Budapest. Válasz ment. Képeit — ha igazán oly szépek — szívesen kiadjuk, de ehhez mindenesetre első sorban az szükséges, hogy azokat be is küldje.

K. F. O. dr. Berlin. M. B. London. Tudósításaira már igazán kíváncsiak vagyunk.

Sz. E. Kassa. Elküldtük.

R. Z. Budapest. Későn jött, már valamennyi klisirozva van.

D. E. Ungvár. Őszintén szólva, feljajdulását nem értjük.

K. J. L. Bodajk. A beküldött lemez szerencsésen érkezett meg és igazán érdekes. A parázs verekedés mindkét fázisának felvételét kiadjuk. A képen a hozzáfűzött kommentárral jól mulattunk. Kérünk újabb képeket.

P. G. dr. Szamosujvár. Vettük és kiadjuk.

P. E. Pozsony. Levelét a benne foglalt képekkel és kézzel közvetlenül lapunk zárta előtt vettük s arra a következőkben válaszolunk. A «Levélhullás» cz. képet kiadjuk. «A játszótársak» cz.-ről csodáljuk, hogy ismerve irányunkat, mégis beküldötte nekünk. A kép címe és tárgya éppenséggel nem fedi egymást. De ez volna annak legkisebb hibája. A leanderek, a georgina-bokrok elé a géppel párhuzamos irányba állított kerti pad, annak háta mögött párhuzamosan keresztül csillogó ház fehér fala, a pad egyik sarkában kényelmesen, keresztbevetett lábakkal ülő ünneplőbe bujt gimnázista-gyerek, a pad másik végében ugyancsak úgy odaültetett csinos kis gyermekleány, ölében tartott keze néhány virágszálat szorítgat s az egyik is, másik is egy részükre kijelölt pontra szegi tekintetét: az egész a «no most fotografálnak engem!» gondolatának igen jó biedermyeres kifejezése és megrögzítése. Ezért a családi fényképkazettán túl való szereplésre nem számíthat. A másik két kép felette szép, hangulatos miliőben *rosszul elhelyezett* alakokat tüntet fel. Egyáltalán

kétséges, vajjon a kép tárgya az alak, vagy a táj. Hibájuk főleg, hogy az alakok a kép közepén vannak és pozírozottak, vagy legalább is annak látszik. Így az «Erdei séta» címűn a sétáló állni látszik, a testben nincs semmi nyoma sem a közvetlenül befejezett és ismétlődő mozgásnak. Áll bizony a figura s a fűben heverő kutyája is e mellett bizonyít. Nehéz dolog ám mozgást mímelni. Jóindulatú kritikánk remélhetőleg nem fogja csökkenteni eddigi munkakedvét és ezentúl még több szép dolgot láthatunk Öntől, mint már eddig is. Azonban a fényképezésben is áll az elv: «Legyünk válogatósak»...

Adás — Vétel — Csere

E rovatban a szerkesztőség készséggel közli előfizetőinek fényképezőgépek és felszerelések vételére, eladására, vagy felvételek becserélésére vonatkozó ajánlatait, értesítéseit, illetve egymás között folytatott levelezéseit.

Kitűnő gépek, objektívek, haláleset miatt eladók. Felvilágosítás nyerhető d. u. 2—3 óra közt Izabella-u. 63., II. em. 12. sz. alatt.

Venni óhajtok egy jó állapotban levő olcsó gépet. Ajánlatok a Magyar Zenészek Lapjának szerkesztőségéhez Budapest, VI. Andrassy-út 56. intézendők.

Eladók. 1. Alig használt *Görz-Anschütz* klappkamarára 13X18 cm. automaticus és a legújabb pneumaticus zárral, 12 lemezre szóló alumínium váltókazettával bőrtáskával és alumínium álvánnyal.

2. **Eladó** egy «Blocke-Notes» kamara Görz-objektívvel. Cím: *Bienenfeld*, Kisdiófa-utca 16.

Szerkesztő: *Kohlman Artúr dr.*

Kiadja: *A szerkesztőség.*

Szerkesztőség: Budapest, VII., Király-u. 89.

Kiadóhivatal: Budapest, V., Honvéd-u. 10.

<p>Edinol</p> <p>Edinol-készítmények</p>	<p>Liesegang Pan-papírosa</p> <p>gyorsmásoló előhívó papír színes (oliv-zöld, barna, vörösbarna, vörös stb.) tónusok elérésére.</p> <p>Bármely művilágítás mellett vörös üveg nélkül hívható elő.</p>	<p>Bayer-féle villámpor</p> <p>Bayer-féle Acetonsulfit</p>	
<p>Liesegang Tula-papírosa.</p> <p>Nappali fény mellett előhívható papíros fekete platinhoz hasonló tónusok elérésére.</p> <p>Sötétkamara felesleges.</p> <p>Széttroncsolhatatlan felület. — Ellenáll még a forró víznek is.</p> <p>Határtalanul tartós.</p>		<p>Liesegang Szt. Lukács-papírosa</p> <p>gyorsmásoló papíros fekete és barna tónusok elérésére.</p> <p>Sötétkamara nélkül bármely mű-fényforrás, még petroleumláng mellett is megvilágítható és előhívható.</p>	
<p>Bayer-féle Vörös lakk</p> <p>Bayer-féle Fixáló-só</p> <p>Bayer-féle Erősítő</p>	<p>Bayer-féle Bromid-papír.</p> <p>— Szép feketék, — — tiszta fehérek, — szép árnyalatváltozatok.</p>	<p>Liesegang-féle Aristo-papír.</p> <p>Legrégibb gelatin kimásoló-papír egyesített és különválasztott aranyfürdővel való kezelésre.</p>	<p>Bayer-féle Fixírsó-szétromboló</p> <p>Bayer-féle Tonfixírsó</p> <p>Bayer-féle Ragasztó-anyag</p>

347-352.

Lapra levő

ACTIEN-GESELLSCHAFT FÜR ANILIN-FABRIKATION
BERLIN, S. O. 36. FÉNYKÉPÉSZETI SZAKOSZTÁLY.

Fényképezési

„Agfa“-töltények papirosban vagy
üvegben

E töltények az összes, használatra kész előhívó, rögzítő vagy összetett arany-színező fürdők előállításához szükségeselt vegyszereket **elsőrangú minőségben** tartalmazzák és ezért **feltétlen sikeres munkát** eredményeznek.

Eikonogen, Hydrochinon-Pyrogallus	drbja	30 fillér
Amidol, Metol, Glyzin, Ortol	„	45 „
Rögzítő-töltények	I.	II.
	drbja	20 fillér 45 fillér
Rögzítő-csövek		drbja 25 fillér
Összetett színezőtöltények vagy csövek	I.	II.
	drbja	50 fillér 1 korona

Az „Agfa“-töltények előnyei: Feltétlen megbízhatóság. ✂ Kényelmes és tiszta kezelés. ✂ Könnyű szállítás. ✂ Kitűnő eltarthatóság.

112 oldalas „Agfa“-kézikönyv. Ára 40 fillér. Kapható minden jobb fényképezési szaküzletben.

BELLER REZSŐ

FÉNYKÉPÉSZ

IV., EGYETEM-TÉR 5. (I. EM.)

Elvállal jutányosan mindennemű amatőr fényképezési munkát, fényképezési különlegességek készítését, u. m. gummi-, pigment- és platinnyomást. Negatív-papír és bromezüst nagyítást. Filmek kidolgozását. Gyors és pontos szállítás!

Szakszerű kiképzés amatőröknek bármely fényképezési eljárásban.

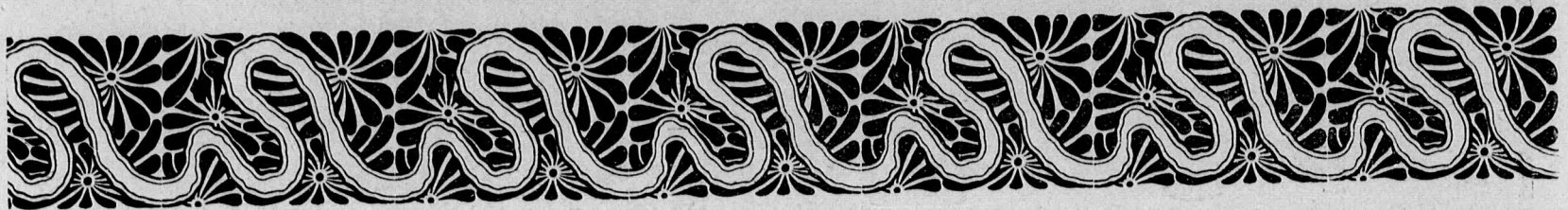

HERBST SAMU

REPRODUKÁLÓ MŰINTÉZETE
BUDAPEST, VII., MIKSA-U. 8.

Legújabb speciális eljárás szerint készült művészi clichék, melyek az eredetinek legintimebb sajátosságait, szépségeit teljes hűséggel visszaadják.
KÜLÖNLEGESSÉG: Clichék háromszinnyomáshoz (Chromotypia).
Minták, árajánlatok kívánatra bérmentve.
TELEFON 424.

LEGUJABB!

A „**GEM**” Dry Plate Co. Ld. London N. W. régen hírneves gyártmányai, nevezetesen szárazlemezek és fényképezési papírok, Magyarországon is kaphatók!

Minden amaturnak és szakfényképésznek nélkülözhetetlen, ha egyszerű eszközökkel és könnyű szerrel nem is sejtett brilláns eredményeket akar elérni! **CSAK EGY KISÉRLET!**

A „**GEM**” lemezek öntése tökéletes.

A „**GEM**” lemezek a legfinomabb árnyaló képességgel bírnak.

A „**GEM**” lemezek a leglágyabb átmeneteket adják.

A „**GEM**” lemezekkel gyönyörű mélységek nyerhetők.

A „**GEM**” lemezek rendkívül érzékenyek.

A „**GEM**” chlorezüstpapirok fényesebbek az aristo, solio és más chlorezüstpapiroknál.

A „**GEM**” chlorbromezüst papirokkal a legtöbb másolat készíthető rövid idő alatt.

A „**GEM**” bromezüst papírok bársonyos mély részleteket, a megvilágított részen kitűnően határolt tiszta fehér felületeket adnak.

A „**GEM**” papírok felettebb tartósak.

Árjegyzékkel, felvilágosítással készséggel szolgál:

HERBST SAMU

reprodukáló műintézete

a „Gem” Dry Plate Co. Limited vezérképviselősége

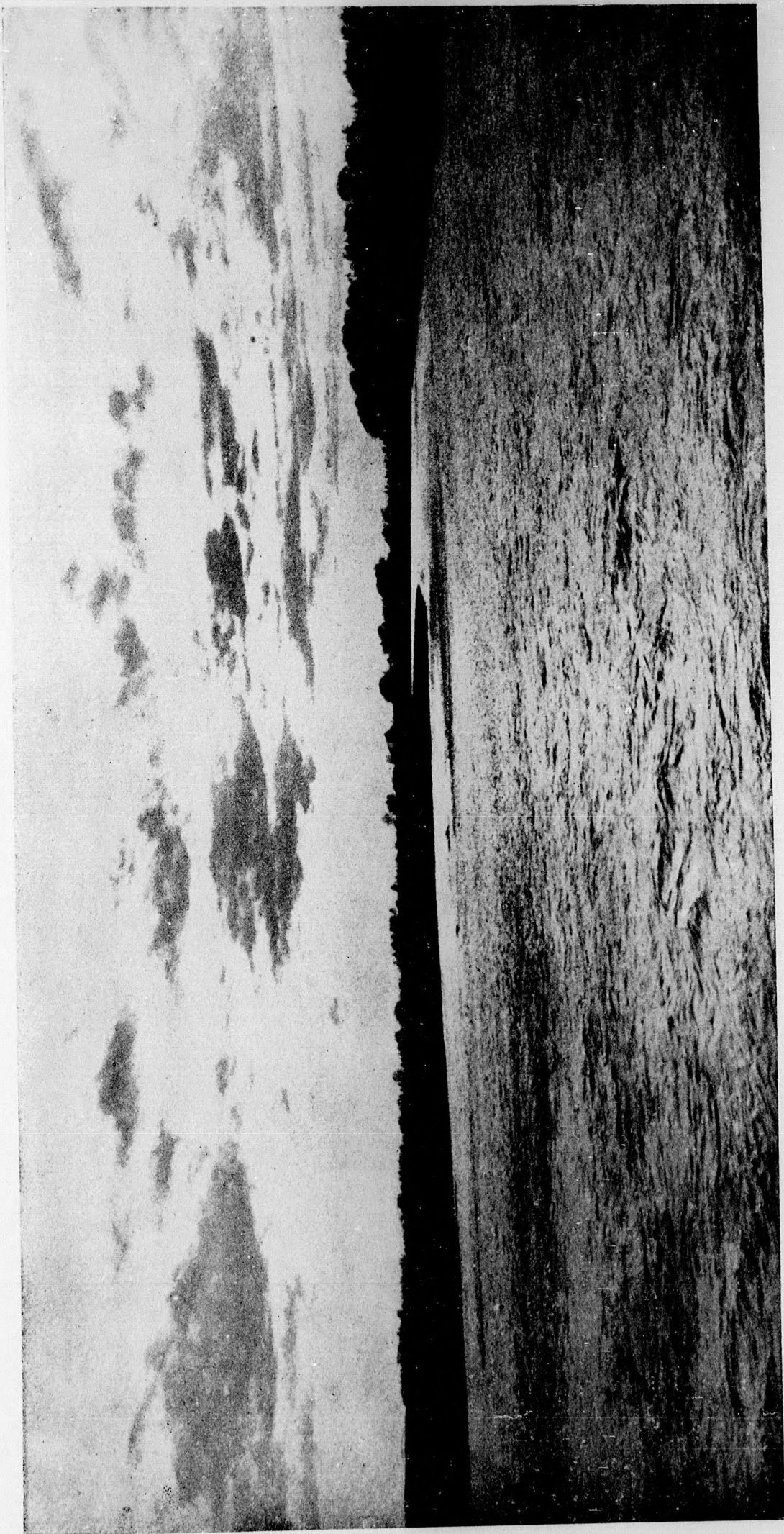
Budapest, VII., Miksa-utca 8. sz.

Kapható a legtöbb szaküzletben is.

TELEFON 424. SZ.

347-352.
is

347-352.
lapon levő

ALKONYAT.

«AZ AMATŐR» MŰMELLÉKLETE.

NOVOMESZKY IMRE.